

KRÁTKE DEJINY HUDBY

Hudobná teória

MARTIN TIMOTHY TIMKO

12.8. 2016 – 5.9. 2016

1 JAZZ

Vývoj jazzu sa v dlhšom procese formoval z africkej a afro-americkej ľudovej hudby. Ostatne tak ako aj mnohé ďalšie hudobné štýly, ktoré sa vydali iným smerom ako jazz. Ostatné hudobné štýly vznikali paralelne s jazzom, ktorý bol už od svojho vzniku vždy považovaný ako minoritný.

Jazz priniesol novú časomieru, chápanie rytmu v podobe časových pásiem, ktoré sa navzájom prelínajú a v krátkom časovom intervale oneskorujú. Jazzový hudobník je schopný hrať niekoľko takýchto časových pásiem vytvárajúcich tzv. **cross rhythm**. V začiatkoch vývoja boli aj pre swing ako hudobný žáner typické takéto polyrytmické útvary. Pre takéto polyrytmické ponímanie času sa používa označenie **shuffle rhythm** (šúchavý, vlečúci sa rytmus), kde doby, zapísané v rovnakých hodnotách interpretuje hudobník s jemnými odchýlkami, odsúva vždy druhú dobu o stotinu sekundy, čím vytvára svoj osobitý rytmický timing. Vznikajú tak samozrejme odchýlky od pôvodne naznačených dôb.

1.1 Hudba Afriky

Rytmus sa považuje za najdôležitejší práve v Afrike, kde bubnovaním pri rôznych obradoch v opojení podporných prostriedkov sprevádzaných príležitostnými pokrikmi vzniká vôbec prvé hudobné dielo. Možno je zvláštne, že v takejto hudobnej jednoduchosti sa hudba v celom svojom vývoji vrátila v dnešných časoch naspäť k pôvodnému bubnovaniu vo forme **techna** ako hudobného žánru (aj keď tento žáner nie je predstaviteľom len modernej doby, avšak práve v čase výraznej "počítačovej" dobe sa tento žáner naplno rozvinul).

Prvé hudobné nástroje, ktoré vznikali na tomto území boli vyrobené z prírodných materiálov, rôzne píšťaly, bicie nástroje (bubny v podobe dnešných jednoduchších perkusívnych nástrojov) a určité strunové nástroje. Ľudová hudba Afriky neustále sprevádzala historický vývoj amerického jazzu, čo sa neskôr prejavilo vo forme rôznych ďalších jazzových štýlov ako napr. hard bop, souljazz, alebo experimentálnych štýlov free jazzu, jazzrocku a fusion music.

1.2 Afro-americká hudba

K útvaram afro-americkej hudby patrí *holler*, *work song*, *spirituál* a *blues* (od 19. storočia). Vznikali z rôznych zdrojov africkej hudby, okolitej černošskej hudby Haity, Kuby, pričom v Amerike tvorili túto skupinu otroci privezení aj z okolitých zemí z Európy (Španieli, Portugalci, Angličania). Takáto hudba sa vyvíjala náboženskými spevmi (žalmy a hymny), salónnou hudbou z Európy (valčík, štvorylka, gavota, polka), hudobné kabaretné a zábavné divadlo, potulní ľudoví hudobníci a vojenská dychová hudba. Spevy žalmov mali charakter tzv. **call and response** alebo *common way of singing*. Od 17. storočia sa bežne hrali tanečné skladby a balady, ktoré interpretovali väčšinou amatéri, trubadúri, truvéri túlajúci sa po krajine. Hudba ako taká sa odjakživa vyvíjala synkreticky s tancom, preto minimálne v počiatočných štádiách tvorby nie je celkom možné tieto praktiky oddeliť.

Charakteristickým znakom tohto obdobia boli tzv. **work songy**, pracovné piesne pri práci otrokov. Znakom týchto piesní bola už spomenutá technika call and response (zvolanie sólistu, odpoveď zboru), text o ťažkej práci, bití a úderoch otrokára. Spievali ich otroci na plantážach, robotníci v prístavoch alebo odsúdení vo väzniciach. Predchodcom work songov bol tzv. **holler**, čo je vriekanie, ujúkanie a podobne, pričom zvolávania otrokov na plantážach obsahovali niekedy aj rozprávania lemované výkrikmi v terciách, kvartách alebo kvintách.

Vznik mestskej formy afro-americkéj ľudovej hudby, **blues**, ovplyvnila urbanizácia obyvateľstva, sústredovanie do veľkých miest, ukončenie občianskej vojny v USA, oslobodenie otroka (zrušenie otroctva). Všetky tieto boje Severu proti Juhu neboli jednoduché a boli sprevádzané násilnými činmi, vraždou prezidenta *Abraháma Lincolna*, vytvorením *Ku-Klux-Klan* proti zmierlivej politike vlády proti čiernym. Predchodcom blues bol holler, work songy a spirituály. Blues pochádza zo slova "*blue devils*", čo znamená trápenie, starosť, bolesť, modrá farba symbolizovala smútok a úzkosť. Funkciou bluesu bola katarzia, očistenie človeka od všetkých starostí, súčasne vyjadrovalo konflikt emocionálneho prežívania v podobe smiechu cez slzy. Po tónovej stránke bol blues tvorený miešaním pentatoniky a dur - molového systému, v ktorom sa vytvorili blue notes, nečisto intonované intervaly "es", "ges" a "b".

Charakteristickými znakmi blues bol spev vo falzete (spôsob spievania vyšších tónov, pri ktorom sa hlasivky chvejú len čiastočne, nečistý hrdlový prejav), používanie vibráta a blue notes, princíp call and response, 12-taktová hudobná forma. Medzi známych predstaviteľov blues patria Charlie "papa" Jackson, Big Bill Broonzy, Blind Lemon Jefferson, Huddie Ledbetter Leadbelly, Muddy Waters, Otis Spann, B.B. King, Ma Rainey, Robert Johnson, Bessie Smith, Bertha Chippie Hill a ďalší.

Charlie "papa" Jackson - I'm Alabama Bound (1925)

Robert Johnson - Cross Road Blues (1936)

Big Bill Broonzy - Hey, hey (1951)

Pieseň, poézia ako taká sa svojou formou podobala hudobnej skladbe, kde jednotlivé strofy, verše a s nimi spojené rýmy predznačovali formu hudobnej skladby. Ako príklad bluesovej poetiky predstavuje Langston Hughes - Černoch si zpíva blues:

*"Odjedu někam, víš, mám tě už plnou hlavu (A) Odjedu někam, víš, mám tě už plnou hlavu
(A) kdybych neodešel, trápil bych se dál. (B)"*

Z toho usudzujeme niektoré piesňové formy typu AA, AB, ABA, ABC, AABB, AABA a podobne.

V procese vývoja bluesovej formy je možné rozdeliť blues do niekoľkých vývojových etáp:

1. Dedinské blues (country), Missisipi delta blues (koniec 19.storočia)
2. Klasické blues 20.rokov, mestské blues (mestský folklór), boogie-woogie, klavírna štylizácia blues s walking bassom. Predstaviťkou je Bessie Smith.
3. Industrial blues 50.rokov s vplyvom elektrifikovaného zvuku. Predstaviťmi sú B.B. King, Little Richard, ale aj bieli interpreti ako napríklad John Mayall, Eric Clapton, Janis Joplin a ďalší.
4. Postmoderné blues, v ktorom sa mieša country s rhythm and blues.

1.3 Ragtime

Rag, ragtime ("handra, nadávať" - zo slangu amerických černochoch) vznikol v 90. rokoch 19.storočia. Prvkami ragu sú sprevádzané tleskaním, dupaním, údermi dlaní po tele. Ragtime je narozdiel od hollerov, work songov, spirituálov a blues, komponovanou hudbou s ustálenou hudobnou formou. Aj napriek tomu sa jedná o rytmickejšiu hudbu, kde práve dupaním a údermi je dobrá pôdou pre pochodové skladby, ale aj tanečné a živšie skladby. Vzniká tzv. **stomping piano**, o ktoré sa zaslúžil pianista Jelly Roll Morton (1890 - 1941), kde došlo k syntéze ragtime, blues a prvých jazzových hudobných prejavov. Stomping piano je charakteristické prepletaním ľavej a pravej ruky, striedanie základného basového tónu v jednej ruke a hranie akordov s obmenami v druhej ruke. Hlavným predstaviťom tohto štýlu bol Scott Joplin (1868 - 1917) alebo tiež Thomas M. Turpin, James Sylvester Scott, James Hubert "Eubie" Blake.

Scott Joplin - The Entertainer (1902)

1.4 Tradičný jazz

Jazz vznikol v synkretickom vývoji z afro-americkéj ľudovej hudby (holler, work song, spirituál, blues) a európskej hudby (štvorylka, gavotta, valčík, polka, dychová hudba). Z toho je evidentná heterogenita jazzu ako hudobného žánru, pričom charakteristickým znakom je improvizácia, osobitý rytmus a špecifická tvorba tónu.

Pôvodne sa predpokladalo, že jazz vznikol v meste New Orleans v zábavnej štvrti Storyville, ktoré sa pokladalo za Babylon národov, avšak ako sa neskôr ukázalo, zárodoky jazzu existovali po celej USA (Chicago, New York, Los Angeles, Kansas City,...). Teda, pokiaľ jazz vychádzal z multikulturalizmu, kde koexistencia rôznych kultúr kreovala hudobné myslenie a prejav tohto štýlu, blues mal svoje osobité vývojové korene, ktoré je možné považovať za kultúrnu hodnotu.

Tradičný jazz zahŕňa new orleánsky a chicagský štýl a býva synonymom pre "starý jazz". Pre jeho odlíšenie od "bielych" ensemblov sa zaužíval pojem dixieland. Vývoj jazzu bol oveľa viac užšie spätý s klasickým orchestrom ako tomu bolo pri akýchkoľvek iných žánroch. To znamená, že priamo preberal prvky z napr. európskej dychovej hudby, kde sa postupne vykryštalizovala rytmická sekcia (klavír, gitara alebo banjo, kontrabas, bicie nástroje) a melodická sekcia (klarinet alebo saxofón, pozauna, trúbka).

Pre jazz všeobecne je typická kolektívna **improvizácia**, čoho výsledkom je **kontrapunkt** (súčasné vedenie niekoľkých samostatných melódií (hlasov) na harmonickom základe), príležitostná polyfónia, avšak vývoj jazzu smeroval k sólovým výkonom inštrumentalistov, zdokonaľovanie ich technického a improvizáčného umenia. Najznámejšími predstaviteľmi tradičného jazzu boli Louis Armstrong, Ma Rainey, Bessie Smith, Jelly Roll Morton, James Price Johnson, Thomas Fats Waller, Eubie Blake, Duke Ellington, Art Tatum, Bix Beiderbecke, Sidney Bechet.

Duke Ellington - In a Sentimental Mood (1935)

Sidney Bechet - Petite Fleur (1952)

Art Tatum - Yesterdays (1954)

Louis Armstrong - What a Wonderful World (1967)

1.5 Swing

New Orleans môžeme považovať za mesto vzniku tradičného jazzu, aj napriek jeho rozdrobeniu v iných mestách, ale v Chicagu sa začína formovať swing ako štýl, kde sa postupne presúva jazz do New Yorku, ktoré sa stáva centrom. V prvopočiatoch vývoja jazzu treba chápať jazz ako vývoj hudby, ktorý sa orientuje vo veľkých orchestroch, napr. Fletcher Henderson Orchestra, Duke Ellington Orchestra, Chick Webb Orchestra a Ella Fitzgerald, Count Basie Orchestra a mnohé ďalšie. Krach na burze v New Yorku v roku 1929 spôsobil komerčné zameranie na swingové orchestre, ktoré sa stali populárnymi, ponúkli jazzu množstvo jazzových hitov a štandardov, pričom práve na tomto mieste a čase vzniká technika tzv. riffov (opakovanie určitých hudobných manierov).

Swing bol doménou veľko orchestrálnych koncertov, kde skladby dali možnosť vyniknúť jednotlivých hráčom v zmysle ich improvizácie, osobitným znakom a celkovej aranžérskej práci. Swing pozostával okrem pôvodnej koncepcie tradičného jazzu z **riffovej techniky** (model v rozsahu 2-4 taktov, hraný v repetíciách, niekedy opakovaný s použitím sekvencií v harmónii. Swing ovplyvňoval súčasnú dobu vznikom tanečnej populárnej hudby až do nástupu rock and rollu do roku 1954. Predstaviteľmi swingového štýlu boli napr. Coleman Hawkins, Bubber Miley, Charlie Christian, Frank Sinatra, Ella Fitzgerald a ďalší.

Bubber Miley - Without you Emaline (1930)

Django Reinhardt - Minor Swing (1937)

Coleman Hawkins - Smoke Gets in Your Eyes (1962)

1.6 Bebop

Tento hudobný štýl znamenal veľkú zmenu oproti swingu, pretože sa orientoval na menšie skupiny, kde takto mohli vyniknúť jednotliví hráči. Bebop vznikol ako protest proti komercializácii swingu. Jednalo sa skôr o experimentálnu hudbu, kde melódia bebopu presahuje oktávu, zahŕňa skoky septimy, nóny, decimy a zmenšenej kvinty, čím celkovo pôsobí **disonantným** dojmom, pričom frázovanie je tu dlhšie a asymetrické na rozdiel od swingových symetrických fráz. Hudobníci konštruovali nové harmonické štruktúry a spojenia. Používali zahustené a alterované akordy a aj chromatické stupnice, ktoré zneli depresívne. Takýto spôsob priniesol do jazzu **racionalizáciu** hudobného materiálu, kde uvedomelé konštruovanie bolo zdrojom nového výrazu a estetiky. Predstaviteľmi boli napr. Thelonious Monk, Charlie Christian, Lester Young, Oscar Pettiford, Dizzie Gillespie a mnohí ďalší.

Dizzie Gillespie - A Night in Tunisia (1941)

John Coltrane - Blue Train (1958)

Thelonious Monk - Round Midnight (1960)

Joe Pass - Catch Me! (1963)

1.7 West Coast Jazz

West Coast Jazz sa rozdeľuje na tzv. **cool jazz** a tzv. **progresívny jazz**. Obidve formy jazzu tak ako aj ďalšie vývojové trendy sú odvodené od bebopového štýlu, kde rôznymi modifikáciami vznikajú nové štýly so snahou o intelektualizáciu a vnášanie racionality do spontánnosti prejavu. **Cool jazz** je charakteristický použitím symetrickej frázy (je návratom k swingu), v melódii používa malé intervalové rozpätie, sekundové kroky. Ostatné náležitosti boli prevzaté zo swingu a bebopu, ale kontrapunkt bol prevzatý z európskej hudby. Medzi predstaviteľov tohto štýlu boli Miles Davis, Lester Young, John Lewis, Sandy Siegelstein a ďalší.

Lester Young - Mean To Me (1958)

Miles Davis - So What (1959)

Pod **progresívnym jazzom** sa chápe koncepcia pianistu a dirigenta Stan Kentona (1912 - 1979). V roku 1941 sa snažil spojiť netradičné prvky - nástroje zo symfonického orchestra európskej hudby s jazzovým ensemblom. Takže v tomto prípade sa jedná už opäť o orchestre väčšieho rozmeru. Táto koncepcia vstúpila do dejín jazzu ako tretí prúd (third stream) alebo v podobe symfonického jazzu. Predstavitelia tohto štýlu boli Shorty Rogers, Jim Hall, Dave Brubeck Quartet, Gerry Mulligan Quartet a ďalší, avšak väčšinou účinkovali ako skupina.

Jim Hall - My Kinda Love Art Farmer (1965)

1.8 East Coast Jazz

Do tohto smeru patrí **hard bop**, ktorý bol protireakciou na cool jazz a jeho prílišnú sofistikovanosť. Do jazzu sa vracia **entuziazmus** a expresivita bebopu, zdôrazňujú sa pôvodné korene jazzu, ktoré pramenia z afro-americkéj hudby. Hudobníci striedajú dlhé a krátke frázy v asymetrii, v rytme sa používajú rôzne druhy akcentov. Predstavitel'mi v tomto smere boli Charlie Parker, Art Blakey, Horace Silver a ďalší.

Charlie Parker - All the Things You Are (1944)

Wes Montgomery - Tear It Down (1965)

1.9 Soul jazz

Soul jazz vznikol ako modifikácia hard bopu spojením prvkov jazzu, dobovej populárnej hudby a afro-americkéj hudby. Soul upozorňuje na **emócie**, dušu a historické pozadie afro-američanov. Tento štýl sa približoval k pop hudbe, zdôrazňoval funky štýl v hard bope, teda v mnohom si vypožičiaval prvky tematiky zo soulu. Nie je to taký komplexný štýl ako ostatné jazzové štýly, kladie dôraz na **melodickosť** a harmonickú jednoduchosť. Predstavitelia tohto štýlu boli napr. Ray Charles, Les McCann, Nat Adderley.

Wes Montgomery - Tear It Down (1965)

1.10 Free jazz

Spočiatku sa free jazz nazýval aj "*new jazz*" alebo "*abstract jazz*", čím sa poslucháči a publicisti snažili pomenovať jeho charakteristický štýl. Základným princípom free jazzu je zvýšený dôraz na **sonoristiku** a vnútorný dynamizmus hudby. V melódii prevažuje na prvý pohľad chromatika a hudba celkovo pôsobí **atonálne**, aj keď sa autori snažili držať určitého tónového systému. Free jazzová melódika obsahuje veľké melodické skoky, aj cez dve, tri oktávy a manipuluje s útržkovitými témami. Dochádza k oslabeniu tonality a funkčnosti harmonických štruktúr, objavuje sa použitie bitonality a polytonality, celotónovej stupnice a chromatickej stupnice. V hudobnej forme sa porušuje konvenčná piesňová schéma. Predstavitelia tohto štýlu sú napr. Ornette Coleman, Wayne Shorter, Anthony Braxton alebo Don Ellis.

Ornette Coleman - Chappaqua Suite (1965)

1.11 Jazz rock

Po swingu sa stal jazzrock ďalším populárnym štýlom vo vývoji na jazzovej scéne. Medzi poslucháčmi sa stal na dlhšiu dobu dominantným štýlom. Vo swingovom období bolo skupinové obsadenie hráčov najmä dychovými nástrojmi, osobitne saxofónom, pričom v jazz rocku sa obsadenie mení a zameriava sa najmä na *klávesové nástroje* a *gitary*. K odlišnostiam jazz rocku oproti jazzu patrí kratšia dĺžka frázy, menej frekventované akordické zmeny, menej komplexná melódia a harmónia, menej improvizácie a viac repetícií melodických fráz a harmonických postupov a to aj čo sa týka bicích nástrojov a basových figúr. Samozrejme, aby to bol rock v klasickom chápaní, tak v mieste, kde jazz zdôrazňuje **flexibilitu** a **relaxáciu**, tak rock smeruje k **intenzite** a **agresivite** vnútorného dynamizmu. V tomto smere aj častejšie prevládali skôr skupiny ako jednotlivci po vzore rocku, takže medzi predstaviteľov je možné uviesť napr. skupiny Blood, Sweat and Tears, Chicago, Al Di Meola, Paco de Lucia alebo Frank Zappa.

Paco de Lucia - Entre Ddos Aguas (1973)

Al Di Meola - Elegant Gypsy Suite (1977)

Existujú aj ďalšie štýly v jazze, ktoré sú už obdobou uvedených štýlov a vznikajú ako odvodeniny od rôznych iných štýlov v zmysle polyštýlovosti, ako napr. **fusion jazz**, **pop jazz** alebo **acid jazz**, napr. *Wynton Marsalis* alebo *Kenny Kirkland*.

2 ROCK

Rock ako hudobný žáner má v hudobnej kultúre viac ako päťdesiatročnú históriu a v mnohom nadväzoval na predchádzajúci vývoj jazzu, bluesu a country. Ako to už býva zvykom preberal z nich niektoré prvky a prispôboval ich novému štýlu hudobného myslenia.

Základný rozdiel oproti iným žánrom je v rocku existencia tzv. **patternov** ako rytmickým modelom. Avšak rockové patterny sú narozdiel od jazzových poznačené mestskou hudobnou kultúrou zvýrazňujúcej "tvrdosť" doby. Teda, rozdiel medzi jazzom a rockom je v tom, že rock striktnie akcentuje určité doby, pričom celkový rytmus je pravidelný oproti jazzu, kde sa prejavuje vlečúci rytmus, tzv. **shuffle rhythm**, ktorý vyjadruje uvoľnenosť a ľahkosť (až nedbalosť).

Uvedený popis je príznačný pre rock ako žáner vo všeobecnosti. Jednotlivé štýly tohto žánru ako určité podštýly vykazujú podobnú charakteristiku pôvodného žánru, avšak každý štýl má špecifický akcent, prejav.

2.1 Rock and roll

Rock and roll je adaptáciou černošského blues s 12-taktovou schémou. V začiatkoch tohto žánru sa označoval tento prúd ako beat, rock, odtiaľ špecifický názov *beat generation* pre pomenovanie britskej scény na začiatku 60-tych rokov. V tomto čase vznikalo množstvo tzv. "**Ye-Ye skupín**", čo bol posmešný názov viachlasných spevov v skladbách Beatles a iných podobných skupinách. V Československu sa zaužíval pojem bigbít ako stredoeurópsky fenomén. Rock ako taký symbolizoval **sex**, hlučnú zábavu, preferenciu istého žánru. Väčšinou sa jednalo o rhythm and blues skupiny, alebo vokálne súbory. Vznik rocku ako nového žánru sa odôvodňuje vyčerpaním starého modelu dobovej populárnej hudby. Slovo beat asociovalo "žiť v prítomnosti", žiť na ceste - "on the road, middle on the road", tiež napätie a frustráciu novej generácie mládeže.

V období rokov 1950 - 1953 na americkej scéne **Tin Pan Alley** vznikali skladby, ktoré sa bežne nahrávali v troch verziách, v country, R&B a pop sweet, pričom všetky skladby boli napísané v malej piesňovej forme ABA. Rock and roll priniesol hudbu určenú do tanca viac než na počúvanie a spevák musel byť pohybovo zdatný. Už v tomto čase existovali nahrávky určené pre afroamerické publikum pod značkou race records. Vtedy známy diskžokej a moderátor Alan Freed usporiadaval od roku 1951 rôzne súťaže a hudobné rebríčky "Alan Freed's Top 15". Úspech zaznamenávali také skladby ako Crazy Man Crazy, Shake Rattle and Roll, Rock Around the Clock.

Bill Haley and Comets - Rock Around the Clock (1952)

Skladba Rock Around the Clock sa považuje za historický začiatok rock and rollovej éry.

Bill Haley and Comets - Crazy Man Crazy (1953)

Bill Haley and Comets - Shake Rattle and Roll (1954) [pôvodne ju naspieval Joe Turner]

Neskôr sa objavila jedna z prelomových skladieb *Carla Perkinsa - Blue Suede Shoes*, ktorou prerazil a ktorá sa stala slávna vďaka *Elvisovi Presleymu*.

Elvis Presley - Blue Suede Shoes (1956)

Ďalším významnejším krokom bolo, keď sa v rock and rolle dostala do basgitary synkopa alebo tiež bodkovaný rytmus, ktoré sa v začiatkoch vyskytovali ako určité ozvláštnenie.

Fats Domino - I'm Gonna Be a Wheel Someday (1959)

Chuck Berry - Rock and Roll the Music (1957)

V niektorých skladbách z tohto obdobia sa vyskytuje **saxofón**, ktorý sa neskôr stane už len súčasťou jazzu. Aj v jazze sa stal súčasťou len v období soulu, ktorý je spojením jazzu a populárnej hudby. Tento spôsob práce v rytmickej sekcii prevzal soul jazz z R&B ako z černošskej hudby, ale zároveň tento spôsob bol paralelne používaný aj v rock and rolle, takže sa v tomto období miešala "čierna" a "biela" hudba.

Melodická a rytmická sekcia v rock and rolle nie je striktne oddelená, ich úlohy sa často zamieňajú. Jediná funkcia, ktorá je v tomto období pevne stanovená je funkcia speváka, ktorý sóluje v priebehu celej skladby. V skladbe sa ďalej vyskytujú synkopy, ktoré už boli spomenuté, a tiež **bluesová** "charakteristika".

Celkovo by bolo možné povedať, že rock and roll v týchto obmenách je úzko spätý s pohybom, teda tancom, ako už bolo naznačované v úvode, takže v tomto období sa nevyskytujú takmer žiadne inštrumentálne pasáže, naproti tomu, skladby vždy obsahujú **sólové** gitarové pasáže.

2.2 Hard rock

V hard rocku, art rocku a heavy metale sa funkcia basgitary z pôvodne harmonického nástroja mení na rytmicko-harmonickú. Basgitara neostáva už len v úlohe harmonického nástroja ako tomu bolo v rock and rolle.

Pod týmto žánrom sa zaraďujú skupiny ako Beatles (1958), Animals (1962), Rolling Stones (1962), The Who (1963), Yardbirds (1963), Beach Boys (1961), Byrds (1964), John Mayall a podobne. Tvoria prechod medzi rock and rollom a nastupujúcim hard rockom. Aj keď medzi jednotlivými skupinami vznikajú určité rytmické odlišnosti navzájom tvoria spoločné východisko. V týchto skupinách, čo sa týka celkového aranžmánu sa interpreti dohovárajú len slovne, je to **voľnejšie** ponímané a v improvizácii sa objavuje len krátke vybočenie zo základnej témy.

Beach Boys - Surfin' USA (1963)

Beatles - Can't Buy Me Love (1964)

Animals - House of The Rising Sun (1964)

Rolling Stones - Satisfaction (1965)

The Who - My Generation (1965)

Z tohto "prechodového" hard rocku sa postupne vyvíjali také skupiny ako Led Zeppelin (1968), Deep Purple (1967), Black Sabbath (1967), Doors (1965), Cream (1966). V týchto skupinách sa už postupne prestáva oddeľovať spevák - sólista do ostatných interpretov (pozostatok éry Tin Pan Alley) a skupina je vnímaná ako určitá **továreň** pre hudbu, text a ich interpretáciu. V týchto skupinách sa v improvizáčnom prejave rozvíja parafrázovanie a tvorí značný podiel ich prezentácie (najvýraznejšie to je v skupine Led Zeppelin).

Doors - Light My Fire (1967)

Cream - Badge (1969)

Led Zeppelin - Whola Lotta Love (1969)

Black Sabbath - Paranoid (1970)

Deep Purple - Burn (1974)

2.3 Experimentálny (alternatívny) rock

Zhruba by bolo možné povedať, že každá dekáda so sebou priniesla nový žáner. Alternatívny rock bol a je špecifický tým, že sa **vymyká** pravidlám, zaužívaným konvenciám a postupom v rytme a improvizácii, vyskytuje sa **odklon** od malej piesňovej formy (ABA), ktorú nahrádza úplná **voľnosť**, fantázia, pričom nedodržia sa ani pravidlá v harmónii.

Medzi najvýraznejšie alternatívne skupiny je možné považovať v tomto období Velvet Underground (1965) a Mothers of Invention (1965) s frontmanom Frankom Zappom, ale aj napr. Patti Smith. Bolo to obdobie, ktoré v istých obmenách pretrvalo dodnes a ktorých hlavným cieľom je hľadanie nekonvenčných prístupov.

Velvet Underground - Heroin (1967)

Frank Zappa - Muffin Man (1975)

Patti Smith - Because the Night (1978)

Pojem alternatíva v sebe zahŕňa rôznorodosť, teda, prienik viacerých žánrov, heterogénnu hudbu. Avšak kým v týchto časoch sa jedná o alternatívu, od roku 2000 sa už jedná o mainstreamovú hudbu, čoho ukázkou úspešnosti boli také skupiny ako U2, R.E.M. alebo The Cure.

U2 - I Will Follow (1980)

The Cure - The Love Cats (1983)

R.E.M. - Letter Never Sent (1984)

Súčasťou alternatívnej hudby je aj tzv. **indie music** (independent), teda určitá nezávislá hudba, ktorá je z hľadiska umeleckých ambícií prakticky rovnaká s alternatívnou hudbou, avšak základnou podmienkou je, aby sa hudba umelcov šírila prostredníctvom *malých nahrávacích spoločností* (snaha vyhnúť sa "Big Four Label" - Universal Music Group, Sony Music Entertainment, Warner Music Group), ktoré ovládajú hudobný trh a vytvárajú typ nedokonalého oligopolného konkurenčného prostredia. Základnou podmienkou okrem iného je, aby sa indie hudba nedostala do komerčnej sféry a zachovala si celkovo status nezávislosti. V dnešnej dobe sa takáto hudba šíri prostredníctvom webu, sociálnych sietí a internetových televízií. Jedná sa o undergroundové alebo avantgardné tendencie v rocku.

2.4 Art rock

Art rock sa postupne začína prejavovať až s príchodom prepracovanejšej **elektroniky** a scénografie na koncertných pódia. Takto sa dostáva do hudby svetelná technika, rôzne vizualizačné rekvizity a to všetko často krát pod záštitou drog a alkoholu. Postupne sa začína presadzovať elektronika vo forme elektronických klávesových nástrojov (syntetizátorov), čím vytlačujú klasické akustické klávesové nástroje, čiastočne sa dostávajú do úzadia aj gitarové aparáty. Do hudby sa tak dostávajú rôzne **zvukové sample** (krátke zvukové stopy) a ilustrujú sa aj zvuky prírody. Skupina Pink Floyd je ideálnym predstaviteľom klasického art rocku, skladba Astronomy Domine alebo Signs of Life sú toho prejavom.

Pink Floyd - Astronomy Domine (1969)

Pink Floyd - Signs of Life (1987)

Presadzuje sa pocit krásna všeobecne, **estetickosť** hudobného diela nielen po stránke hudobnej, ale aj textovej a v rámci koncertu potom aj scénografickej. O "divadelné predstavenia" sa postarala taká skupina ako Queen, ktorá v art rockovej podobe zožala najväčší úspech svojich čias. Určité hlasové "vady" u spevákov sa v art rocku zužitkovali do formy zaujímavého umeleckého artiklu, napr. speváci Peter Gabriel, Phil Collins (Genesis) alebo Ian Anderson (Yes, neskôr Jethro Tull).

Queen - Bohemian Rhapsody (1975)

Genesis - Land of Confusion (1986)

Yes - Machine messiah (1980)

Peter Gabriel - Sledgehammer (1986)

Spevák skupiny Yes, Ian Anderson neskôr pôsobil v skupine Jethro Tull, kde sa naplno využil jeho potenciál art rockového umelca s charakteristickým orchestrálnym obsadením (často používaná flauta).

Jethro Tull - A Christmas Song (1972)

2.5 Elektronický rock

Art rock štandardne obsahoval syntetizátory vo svojom hudobnom prejave, ale nebolo to doménou tohto žánru. O priame použitie ako hlavného hudobného artiklu sa **syntetizátor** začal používať až v elektronickej hudbe. Predstavitel'mi tohto štýlu je možné považovať napr. Tangerine Dream, Kraftwerk, Jean Michel Jarre alebo Vangelis. Samozrejme vznikalo množstvo skupín, ktoré sa kreovali na pomedzí viacerých žánrov, čím vznikali rôzne zaujímavé výtvary. Jednou z pomerne populárnych takto migrujúcich skupín sa stala skupina Depeche Mode ako žáner **techno pop**, všeobecne ponímaný ako electronic dance music. Po rytmickej stránke si elektronický rock zachováva podobu art rocku ako aj celkovú filozofiu tvorby.

Jean Michel Jarre - Oxygene II (1977)

Kraftwerk - Computer Love (1981)

Vangelis - Conquest of Paradise (1992)

Depeche Mode - Enjoy the Silence (1990)

2.6 Punk rock

Tento žáner bol zvláštny tým, že sa pokúsil o akýsi návrat pôvodného rock and rollu v zmysle beatu do nového populárneho zrodu so zachovaním pôvodných prvkov rocku všeobecne a zvlášť rock and rollu ako boli vzdor a napätie. Treba podotknúť, že sa jednalo skôr len o pokus, pretože tento štýl nemal také v širšom ponímaní "intelektuálne" zázemie, ktoré by bolo cielene a systematicky budované aspoň do takej miery ako tomu bolo pri iných štýloch. Medzi interpretov tohto štýlu patrili napr. Sex Pistols, The Clash, Ramones, The Damned a iní.

Hudobníci zdôrazňovali jednoduchosť myslenia, **rebéliu** a provokáciu, ktorá bola v časoch jeho vzniku dominantná pre tzv. *blank generation* (prázdna generácia), zdôrazňujúca neporiadok, chaos a anarchiu. Často si hudobníci tohto štýlu vybrali vyhrotené situácie doby ktoré pretavovali do svojho umeleckého prejavu ako reakciu na vzniknutú inkriminovanú situáciu.

Po technickej stránke títo hráči neboli veľmi zdatní, a preto používali väčšinou len jednoduchý prejav, málo improvizácie (resp. žiadna) a často so zastretým alebo inak znetvoreným hlasom speváka. Takéto prejavy boli podporené aj módnym oblečením ako aj na krátko ostrihanými vlasmi s rôznymi farebnými odtieňmi, čiastočne roztrhanými džínami v ktorých celkovo prevládala čierna farba alebo farby tmavého odtieňa s nejakým výrazným odlišovacím prvkom.

Sex Pistols - Holidays in the Sun (1977)

The Clash - London Calling (1979)

Ramones - Pet Sematary (1989)

Počas koncertov často dochádzalo k násilným činnostiam, napr. člen skupiny hádzal fľaše do pódia, čím pri jednej príležitosti jednej dievčine nenávratne rozbil oko a podobne vznikali iné delikvencie. Týmto sa koncerty zakazovali, čo sa stretávalo paradoxne s ešte väčším odporom a rebéliou. Takže postupne sa začali koncerty sledovať a celkovo by bolo možné povedať, že kvôli nižšej morálke dých hudobných skupín tejto doby pretrvali len niektoré, resp. neskôr došlo k zmene pôvodného štýlu na jeho miernejší prejav vo forme tzv. neo punk rocku v podobe **pop punku**, v ktorom najvýraznejší predstavitelia boli Blink 182, Greenday a The Offspring.

Offspring - Gotta Get Away (1994)

Greenday - When I Come Around (1994)

Blink 182 - What's My Age Again ? (1999)

2.7 New wave

New wave, nová vlna, vzniká ako voľné pokračovanie punk rocku, avšak rebéliu a provokáciu transformuje do **paródie**, irónie, citátov a imitácii interpretov so zosmiešnením a snahou ukázať pop music v novom svetle. Interpreti ponúkajú heterogénny hudobný prejav, teda zastúpením gitary, basgitary, syntetizátora, bicích nástrojov a viachlasov. Niekedy sa prejavuje aj kompromis v tvorbe v podobe diskotékovej alebo elektronickej hudby. Hlavnými predstaviteľmi sú Talking Heads, Blondie, Elvis Costello alebo The Attraction.

Talking Heads - Road To Nowhere (1985)

Blondie - Heart of Glass (1978)

Elvis Costello and The Attractions - I Want You (1986)

Začali sa objavovať *štvorzvuky*, oproti doposiaľ používaným trojzvukom (najmä v punk rockovej hudbe) a tiež sofistikovanejšia harmónia. Interpreti si ponechávajú výrazovosť a expresivitu z punk rocku v drsnom zvuku gitár a bicích nástrojov, pričom spev dosahuje lepšiu **melodickosť** než v predchádzajúcich žánroch. Predstaviteľmi v tejto vlne sú Pretenders, The Police, INXS, The Motels, The Cars, The Knack a ďalší.

The Police - Message in a Bottle (1979)

INXS - Never Tear Us Apart (1987)

The Pretenders - I'll Stand By You (1994)

2.8 Heavy, Speed, Thrash, Death a Black metal

Pôvodne sa za zakladateľov heavy metalu pokladala skupina Led Zeppelin, ktorej kritici označili ich štvrtý album za heavy metalový. Heavy metal vyjadroval "**paranoidný nihilizmus**" oproti jednoduchému dominantnému impulzu v zmysle hippies "peace and love". Heavy metalové skupiny sa líšili v prvom rade **morbídnou** tematikou textov, ktoré vyjadrovali "satanské" symboly. Za predstaviteľov tohto žánru je možné považovať Steppenwolf, Alice Cooper, Kiss, White Snake, Iron Maiden, AC/DC, Helloween, Ramstein, Apocalyptica a do kategórie alternatívneho hard core patrí Metallica a Guns and Roses.

Yngwie Malmsteen - Far Beyond The Sun (1984)

Iron Maiden - Powerslave (1984)

Metallica - Nothing Else Matters (1991)

Alice Cooper - Poison (1997)

Do popredia sa dostáva sólova gitara s mohutným intenzívnym **skresleným** zvukom s cieľom vyvolať atak, agresivitu a napätie podmienené maximálnym možným fortissimom. Dynamika sa menila len so zmenou aranžmánu a v prípade, ak prestala hrať sólová gitara, celková hladina zvuku sa stíšila. Väčšinou sa používajú **mólové** systémy, pretože takýmto spôsobom je možné sugestívnejšie vyjadriť napätie, smútok, hnev a celkovo tak navodiť dramatickú situáciu.

Z heavy metalu sa vyčlenili aj ostatné podštýly akými sú napr. speed metal, death metal, black metal alebo hard core. Všetky uvedené podštýly nie je možné striktno vymedziť, pričom často sa stáva, že skupina má vo svojom albume niekoľko skladieb rôznych podštýlov, ale navonok sa prezentuje ako skupina jedného z vymenovaných podštýlov. A niekedy aj v rámci jednej a tej istej skladby nie je možné dostatočne presne vymedziť daný štýl z okruhu žánru heavy metalu. Všeobecne sa jednotlivé štýly vymedzujú interpretačnou tematikou obsiahnutou v samotnom názve daného podštýlu, kde sa tomu podriadiť aj celkový prejav hudobného diela.

2.9 Blues rock

Blues rock je kombináciou blues a rock and rollu s dôrazom na hru na elektrickú gitaru. Je možné ho charakterizovať ako bluesovú improvizáciu 12-taktového blues s voľnými variáciami v štýle boogie väčšinou zameraného na zvuk elektrickej gitary s často tvrdším zvukom zameraným na **riffy**, podobné tradičnému blues, ktoré sa hralo v chicagskom regióne. Veľmi často sa interpretuje v rýchlejšom tempe ako klasický blues. Medzi predstaviteľov patria napr. Elmore James, Jimi Hendrix, Peter Green, Garry Moore, Eric Clapton, Stevie Ray Vaughan, z mladších ročníkov napr. Joe Bonamassa alebo John Mayer.

Elmore James - The Sky is Crying (1959)

Jimi Hendrix - Red House (1966)

Peter Green - Out of Reach (1966)

Eric Clapton - Sunshine of Your Love (1968)

Stevie Ray Vaughan - Couldn't Stand the Weather (1984)

John Mayer - Out of My mind (2005)

2.10 Soft rock

Všeobecne sa jedná o označenie "ľahšej" formy rocku, ktorá bola doposiaľ uvedená. Niekedy sa tento štýl prelína s folk rockom, ktorý už pozvoľna prechádza do pop music, ale ešte stále zachováva svoju alternatívitu, v ktorej dominuje **pekná melódia** a konsonantná harmónia. Tento prejav nie je možné striktne vymedziť, takže sa bežne stáva, že skupiny obsahujú skladby aj v tomto prúde, napr. Peter Gabriel, Phil Collins, Chicago, America a iné, pričom za stabilnejších predstaviteľov tohto žánru je možné považovať napr. Paul Simona (v sólovej dráhe) alebo Enya.

Paul Simon - You Can Call Me Al (1986)

Enya - Orinoco Flow (1988)

2.11 Inštrumentálny rock

Inštrumentálny rock je charakteristický **polyštýlovosťou**, teda je to zmes doposiaľ uvedených žánrov. Často sa jedná o školených muzikantov, ktorí dokážu analyzovať a syntetizovať hudobné štýly v ich ďalšom potencionálnom použití. Výsledkom nie je nový štýl, ale len poukázanie alebo vyzdvihnutie rámcovej podstaty existujúcich štýlov v novom zvuku, z iného uhla pohľadu.

Joe Satriani - Always With Me, Always With You (1987)

Steve Vai - I Know you're Here (2004)

3 POSTMODERNA

Samotný názov evokuje niečo novodobé, novátorské, pokročilé, avšak nejedná sa o záležitosť len vyložené zo súčasnosti. Postmoderna pôsobila už koncom 60.rokov, kde už v tomto skorom období sa prekvapivo hudobný priemysel presýtil. Ako sa hovorí, história sa opakuje a nebolo tomu inak ani v tomto prípade.

Postupne sa začalo odkláňať od zaužívaných postupov typických napr. pre rock, blues alebo jazz, pretože na to, aby sa budúci muzikant dokázal etablovať v rámci štýlov hlavného prúdu bolo potrebné absolvovať určitú prípravu v rozsahu, ktorá už aj v danej dobe bola pomerne rozsiahla. A to nebola lákavá predstava pre niekoho, kto potrebuje v krátkom čase vyjadriť svoje emócie prostredníctvom hudby. Určite nie len preto, ale bol to jeden z dôvodov vzniku alternatívnej hudby v širokom spektre a v neposlednom rade aj o vplyve **multikulturalizmu**.

Každý hudobný štýl bol odrazom danej doby, ktorý pozostával z ekonomického, politického, ale aj technického potenciálu. Nie náhodou vznikol blues v období "najväčšej" chudoby, ktorá bola postihnutá práve černošským etnikom alebo potom v globálnej amerikanizácii a westernizácii hudobnej kultúry. V priebehu 20. storočia sa **posilňovala** funkcia **skladateľa**, autora hudby, naopak, v období postmodernity postupne skladateľ **stráca** svoju pozíciu a tým sa posilňuje pozícia **interpreta**. Týmto sa skladateľ, interpret a poslucháč dostávajú do nového vzťahu, ktorý závisí od **médií** a celkového aktuálneho rozpoloženia hudobného priemyslu. Všeobecne je možné povedať, že postmodernistický charakter je daný najmä svojou **komunikatívnosťou**, spontánnosťou a úzkym prepojením na masmédiá, pričom primárnym cieľom je aj určité napojenie na masovú "ľudovú" kultúru. Postmoderna sa prejavuje až v poslednej tretine 20.storočia, avšak postmodernistický charakter je možné odsledovať aj skôr, napr. vo forme prechodu jazzu do souljazzu, pričom v zásade v každý hudobný štýl mal postmodernistické tendencie. Úplne globálne je možné považovať za modernu každú akustickú hudbu a za postmodernu každú elektrickú hudbu, kde napr. v jazze sa už v 70.rokoch vyvíjali vlastne dva prúdy v tomto ponímaní, teda jazz rock, fusion music, pop jazz, nu jazz alebo priamo elektro jazz v zmysle polyštýlovosti vo forme postmodernity a modálny jazz, bebop ako určitá "akustická" moderna.

Rozdiely medzi modernou a postmodernou:

- Uprednostňovanie **racionality** moderny pred spontánnosťou a **komunikatívnosťou** postmodernity
- Elitárnosť a intelektualizácia modernistickej hudby oproti **masovému** rozšíreniu vo veľkomestskej kultúre
- Individualita a originalita prejavu v moderne oproti preferovaniu pluralizmu vzájomnej nesúmerateľnosti a heterogenosti štýlov aj za cenu **eklektizmu** a straty jedinečnosti

Postmoderna ako taká **stiera** hranice medzi žánrami. Moderna je charakteristická **štruktúrou**, harmóniou, hudobnou technikou a formou, na druhej strane, postmoderna je charakteristická **významom**, posolstvom. Všeobecný algoritmus pre modernu je perfektnosť a dokonalosť, kde v diele sa nepripúšťajú iné vplyvy, považuje sa za "opus magnum". Skladateľská cesta v moderne podlieha neustálemu vylepšovaniu, zdokonaľovaniu, pričom "opusovosť" ako idea perfektnosti pochádzala už z obdobia baroka. Postmodernistické diela nemusia smerovať k zdokonaľovaniu. Podstata spočíva v **deštrukcii** zaužívaných pravidiel, resp. k ich nepriamemu dodržiavaniu. Skladatelia tak predkladajú rôzne varianty, verzie, úpravy **toho istého diela**. Dokonca

skladatelia požadujú často aj samotných interpretov, aby sám kompozične dané dielo upravoval a podieľal sa na jeho tvorbe. Postmodernistická predstava kladie menej prísne požiadavky na skladateľov a interpretov v podobe toho, že skladateľovi stačí dobre ovládať kompozičné remeslo a dokonca sa pripúšťa aj neprofesionalizmus vo forme **hudobníkov-samoukov**. Preto sú postmodernistickí skladatelia často obviňovaní z diletantstva.

Frank Zappa - Watermelon In Easter Hay (multimediálny happening, konceptuálna tvorba)

Bill Evans - Autumn Leaves (acid jazz, nu jazz)

Chick Corea - Eternal Child (electro jazz)

Teda, moderna určuje jediná a správnu interpretáciu skladby, postmoderna ponúka viac výkladov tej istej skladby. Estetický prejav postmodernity nemusí byť originálny, dôležité je, aby sa páčil **poslucháčovi**. V tomto zmysle dominuje predstava, že **všetko tu už bolo** a stačí recyklovať už existujúci materiál - použité prvky zasadiť do nového kontextu. Základnými prvkami s ktorými sa pracuje v postmoderne je technika **alúzia, pastiš, koláž, citát, paródia a irónia**, prípadne úloha istého myšlienkového konceptu.

Z hľadiska skladateľskej techniky používa moderna rozšírenú tonalitu, 12-tónovú techniku, práca so zvukom v osobitej hudobnej forme, naproti tomu postmoderna používa už existujúce techniky, pričom sa vracia k tonalite a **minimalistickému** štýlu v podobe tzv. minimal music, retrovlny, repretitívna hudba, meditatívna hudba alebo performance art.

Znaky postmodernity:

- Tradičná "opusovosť" je porušovaná. Skladba existuje vo viacerých verziách, je písaná pre niekoľko obsadení, môže figurovať v rozmanitých žánrových a druhových verziách.
- Komutatívnosť sa prejavuje s návratom tonality, ktorá vzbudzuje popularitu u rôznorodého publika nielen v Európe, ale aj v USA. Oslovuje publikum masovo, bez rozdielu generácií a vkusu.
- Heterogénne prvky sú prítomné v každej skladbe. Jedná sa o spojenie tonálno funkčnej harm=onie, klasickej hudobnej formy s improvizáčnými prvkami jazzu, improvizovanej hudby, rytmami rocku, pop hudby a tanečnými útvarmi. Do hudby sa vracia mimohudobná idea, obsahovosť a epickosť (programovosť, ilustratívnosť). Improvizácia má pôsobiť spontánne, ktorá celkovo pôsobí vo fantazijnej forme alebo variácii.
- Črty hudby minulosti - návrat remeselnej podstaty hudby. Paralely sa hľadajú najmä v barokovej a renesančnej hudbe. Autor často sám interpretuje svoje skladby.
- Racionálne a emocionálne prvky tvorby sa dostávajú do nového vzťahu. Vracia sa emocionálny, hedonistický prvok a klasická predstava o kráse z 19. storočia, transformovaná do nového milénia, teda obohatená o obsah a poznatky 20. storočia.

Znaky postmodernity sa prejavovali vo **všetkých** hudobných štýloch, ale každý štýl svojim osobitým spôsobom. Je možné povedať, že to bol a je výsledok prirodzeného vývoja hudby vo všeobecnosti. V najväčšej a najmodernejšej forme tohto postmodernistického štýlu je možné prisudzovať popovej hudbe od zhruba polovice 70. rokov 20. storočia, kedy v tejto fáze sa naplno prejavuje jej charakteristický znak, komunikatívnosť, ktorý je nosným prvkom vokálneho obsadenia skladieb. Uprednostňuje sa teda tzv. **vokálno-inštrumentálna** hudba s malou piesňovou formou. Kvôli stručnosti informácie nachádza svoje uplatnenie v tanečnej, diskotékovej, rozhlasovej a televíznej produkcii, kde sa tvorba sústreďuje na oblasť rytmu a soundu. Postupne prechádza z klasických evergreenov do hot dance music, swing, sweet music, rock and roll, soul, twist, beat, disco, elektronickej tanečnej hudby, techno a house music. Hudba ako taká vznikala synkreticky s tancom, ale práve popová hudba poskytla pohybovým aktivitám najviac priestoru.

Yves Klein - Monotone Symphony (smeruje k meditatívnosti)

Terry Riley - In C (znaky minimalizmu)

Philip Glass - Einstein on the Beach (príklad repetitívnej hudby)

Meredith Monk - Book of Days (performance art, inovácia vokálnej techniky)

Jazz ako taký nadviazal na vývoj populárnej černošskej kultúry **hip-hop** v New Yorku v Bronxe na začiatku 70. rokov. Súčasťou tohto štýlu je **rap**, **break dance** a **graffiti**. Vznikajú tak rôzne techniky podmienené kultúrne, ale najmä DJ technikou ako napr. **turntablismus**, čo je úprava zvuku a tvorba hudby prostredníctvom klasického gramofónu, ktorý sa vyvinul z fonografu, alebo neskôr tiež digitálny gramofón, prípadne pomocou mixážneho pultu používaného DJom. patria sem techniky ako **scratching** (škrabanie), **dubbing** (vymazanie stopy alebo jej nahradenie iným zvukom, novou stopou), **delay** (posuny záznamov na stopách). Tiež je možné použitie viacerých gramofónov.

Prvá diskotéka bola v roku 1959 v **Scotch Clube Aachene** v Nemecku, neskôr sa rozšírila aj do iných miest v Nemecku, pričom silné zázemie pre komerčný zrod takéhoto spôsobu zábavy bolo USA. V 70. rokoch predstavovala diskotéka nový spôsob tanečnej zábavy, odlišnej od tradičnej hudby "generácie rodičov", tancujúcich na hudbu živej skupiny hudobníkov. Komerčný typ diskotiek smeroval k disco soundu, v černošských komunitách k vytvoreniu hip-hopu.